

## ELŐFIZETÉSI DIJ HELYBEN:

Egész évre . . . . . 6 frt — kr.  
Félévre . . . . . 3 frt — kr.  
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.

## VIDÉKE POSTÁN KÜLDVE:

Egész évre . . . . . 6 frt 60 kr.  
Félévre . . . . . 3 frt 30 kr.  
Negyed évre . . . . . 1 frt 65 kr.

## HIRDETÉSI DIJ:

Egész oldal . . . . . 20 frt.  
Fél oldal . . . . . 10 frt.  
Negyed oldal . . . . . 5 frt.  
Ezen felül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.  
Kivételes esetekben kedvezmény, többszöri hirdetésnél árlengedés.

## SZABADSÁG.

## A szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII. kör, Virág utca 337  
hsz., hova a közlésre  
szánt levelek, és kéziratok  
intézendők.

Hirdetések felvételnek  
ugyanott.

A „Nyiltér“ sora 15 kr.

A „Szabdkai Közlöny“ VII. évfolyama után és helyett  
kiadja: SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap. ✱ Egyes szám ára 15 kr. ✱  
Számunként kizárólag a szerkesztőnél vagy a lapkihordónál kapható.

## A pártok, helyi sajtók és Kállay Albert.

A multak eseményei eléggé megismertették velünk Kállay főispánt, és a városi hatalomra törekvő új kormány-pártot. Őszintén megvalljuk, mindketőben csalódtunk.

A városi hatalmat kezében tartó, s magát szabadelvűnek hirdető Mamuzsics-Antunovits-Horváth párt frakciótól tudtuk, hogy programjuk nincs. Politikai gondolkodásukra nézve annyira féle politikai hitelt vallanak, ahányan a pártvezérséget gerájkák maguknak. A hatalom előnyeit osztogató kormányral s ennek helyi agenseivel: a főispánnal szemben tántoríthatlan szabadelvű kormánypártiak. Azt hinné az ember, hogy Tisza Kálmánt úgy imádják, mint az országot megszabadító Messiást. Ez még nem volna nagy baj, bár bizony önérzetes és gondolkodó ember nem is lelkesül Tisza Kálmán politikájáért.

Közigazgatási ügyekben elvtelenség, programtalanság jellemzi őket. „Enyém, tied, övé“ programjuk szentháromsága. Városunk ügyeivel mit sem törődnek, városunk emelkedése, szépítése, polgárai jólétéért mit sem tettek.

Őszintén örültünk, mikor az in-trikus Jankovits főispán továbbított és helyette Kállay Albert nevezetett ki Szabadka város főispánjává. Ebbe'i örömlünk kifejezést is adtunk, lelkesedtünk a beiktatása alkalmával elmondott székfoglalójában hirdett elveikért. Hittük, hogy a hirdett elveknek testet is ad; Kállayban városunk ujáteremtőjét láttuk.

Hittük, hogy e nagy historikus név viselőjét a hazaszeretet szent hangja, a szép, jó és nemes nagy eszméi iránti lelkesedés tüze vezeti s lelkesíti városunk kormányzásában.

Hittük, hogy városunk érdekével azonosítja magát. Hittük, hogy megszabadítja Szabadkát a pártusák és vizsálók rablánczaitól; óhajtja és akarja, hogy Szabadka nagy, szép és hatalmas Szabadka legyen.

Az ellenzék városunk jövője és érdeke által inditatta, a politikai harc-zot dr. Mukits Károly kormánypárti jelöltségével szemben letette és dr. Mukits Károly ellen ellenzéki jelöltet nem állított. Hagyta a két kormány-pártot egymással harcolni. Szóval az ellenzék a város jövője és érdekében ez 5 évi czyklusra téltelenségre kárho-zatta magát.

Tette pedig ezt azért, mert hitte, hogy dr. Mukits Károlyt és pártját a városi ügyek intézésében nem egyéni nem családi avagy bármi mel-lék érdek, hanem a közügy, városunk, jól felfogott érdekének előmozdítása és istápolása vezeti, hitte, hogy a magát ugyan kormánypártinak nevező dr. Mu-

kits Károly és pártja a közigazgatás és a városi ügyek intézésében pártzászlójuk színe: a fehér leend; hitte, hogy dr. Mukits Károly és pártja közigazgatás s a városi ügyek intézésében elvet követ, programot ad; oly elvet, oly programot, melynek alapja angol önkormányzat tanának nagy igazsága. hogy az alkotmány a municipális in-stitucziókon alapszik, szóval 5 évre letette a harcot az ellenzék, mert hitte, akarja és akarja, hogy a város haladása és emelkedése nyüge a mai állapotok megszűnjének.

Az ellenzék hitében csalódtott.

Kállay székfoglalójának szavai kor-tes szavak voltak.

Minden hozzá fűzött reményün-ket maga Kállay Albert szétépte.

Kállay mint főispán, Szeged elő-nyére és Szabadka hátrányára minden befolyását felhasználja. Szabadkát mos toha gyermekének tekinti.

Eltépte Szabadkáról Szegedre a vasuti üzletvezetőséget.

Ki ne tudná és érezné, hogy 110 intelligens család eltávozta, — elte-kintve az ipar s kereskedelem s a vá-ros egyéb anyagi hátrányaitól — tár-sadalmi életünkre, a város civilizá-cziójára, haladására s magyarosodására mily hátrányos leend.

Ez a 110 család lett volna hi-vatva Szabadkán egy új társadalmi viszonyokat és életet létesíteni.

Kállay Szabadkának nem barátja, hanem ellensége, Szabadka magyarosodásának, haladásának és civilizáció-jának hóhéra.

Igazi kortes főispán levelet — legalább tudunkkal, még nem irt, mint a somogyi főispán, de elő-kező kormánypártiak mondják, hogy Tisza Kálmán maga ruházta fel a „legjobb főispán-címével.“

Eppen rá is illik. A kortes poli-tikát oly szemérmetlenül, mint ő üzi, nehezen van főispán, ki utánozni tudná.

Ügyes főispán — kortesnek.

Dél előtt Antunovits Mátyással, Ko-vacsics Gusztival, Mamuzsics Lázárral és tsaival, délután Varga Károlylyal, dr. Mukits Károlylyal, Vojnits Sán-dorral és tsairaival tart értekezletet. Ha Antunovits Mátyás s tsairaival kezét fog, Varga Károlyra és tsaira kacsint és kokketiroz: — ha ezekkel, viszont azokra. Kandidáló bizottságba kinevezi Varga Ágost, a többi kandidáló bizottsági tagok Mamuzsics Antunovits pártiak.

Mindkét pártot, különösen a dr. Mukits Károlyt és pártját maga iránt függőségi viszonyba iparkodik hozni, törekvése oda irányul, hogy a pártok ne önmaguktól, erejüktől, elveik s programjuk létjogosultságától és hó-dító hatalmától, hanem mindent tőle — Kállay Albert a „legjobb fő-ispán tól“ várjanak és reméljenek,

még azt is, hogy többségük legyen, hogy a városházán maradjanak, avagy oda bejussanak.

Erre legjobb eszköz a II. kerületi választás. A legjobb főispán azért leg-jobb, mert a legfurfangosabb. Antunovics Mátyás és tsainak odaveti a biztosítót: nem lesz új választás, Hor-váthot igazoljuk; dr. Mukits Károlynak a biztatót: lesz új választás.

És a lelki szegények lépre men-nek. Mindkét párt — értve a két kor-mánypártot — a főispántól vár min-dent, ellene tenni, akcióit kifejtteni egyik sem mer. Ő pedig markába nevet, hogy embereket eszközül kapott és az ellenzék egyik vezérének: Szal-ay László Antal lapunk szerkesztőjének egész czynizmussal mondja: Bármit csináljanak, Mamuzsics Lázár polgár-mester ellen fizyelmi vizsgálat elren-delve nem lesz.

Igy aztán minden úgy történik, mint a legjobb főispán akarja, mit törődik ő a város érdekeivel, a köz-ügygyel?

Mindezekre nagy uriasan, mint Tisza Kálmán „legjobb főispánja“ egyet mosolyog.

Kormánypártivá tettem az egész várost egy tál lencséért a — hatalom 'ence sezeiért, — megvásároltam. Szabadka város polgárainak meg-győződését és lelkiismeretét; — az történik, amit én akarok kegyelmes uram, tessék velem rendel-kezni, akkor rendelkezem egész Szabadkával.

Tisza Kálmán erre megveregeti a legjobb főispán vállait, s még ki-látásba helyezi a közügy önzetlen szol-gálatát körül szerzett érdemei elismerésének jutalmát... egy kis ordoskát.

Ez Kállay Albert főispán, ő elérte célját, azt hiszi, egész Szabadkát kor-mánypártivá tette. Mindkét párt töm-jénezik neki, kegyét hajhászák és ke-resik.

A lapok, különösen a dr. Mukits Károly és pártja hivatalos lapja, a „Bicska Ellenőr“ és a félhivatalos „Szabdkai Hírlap“ az undorodásig töm-jénezik a legjobb főispán állítólagos érdemeinek.

Szabadka pedig marad a régi Sza-badka, haladás, civilizáció, magyaro-sodás, a város emelkedése és szépiése tekintetében nem előre, hanem hátra megy, s a polgárok adóterhei, melyek már is elviselhetlenek, napról-napra nagyobbak lesznek.

Persze, mit érdekli Kállayt mind ez. Ő a legjobb főispán, tesz amit akar, s elbizakodottságában határt nem ismer. akaratának érvényesítésében annyira neki vadult, hogy egész czyniz-mussal vágta a legutóbbi közgyűlésen a bizottsági tagok arcába: „bármit beszéljenek is az urak, az lesz, amit én akarok!“

Nó már engedelmet kérünk, ez

nem basáskodás, nem zsarnokság, de mindezeknél több: — a szemér-metlenség netovábbja.

Hol van a polgári jogok, hol az alkotmány, hol az önkormányzat iránti tisztelet? . . . .

S e botránykoronája, hogy annak a pártnak, aki midőn politikai hiteltvet cserélt, s ennek árában ígérte a közügy, a város s a törvényhatósági önkor-mányzat érdekeit szolgálni s védeni, — hivatalos és félhivatalos lapja a főispánnak a polgárjogok s a törvény-hatósági autonómiát, a mélyen sértő kijelentésének dicséneket zengenek, s csak azt sajnáljuk, hogy a VI. és VII. körű ellenzéki bizottsági tagok félre engedték magukat vezetett, s meg-szavazták a városra tetemes kiadásokat hozó új szervezeti szabályzatot. Pedig tapasztaltuk, hogy nem volt inyükre.

Emlékeztetjük dr. Mukits Károlyt és tsait, hogy a politikai hitelt meg-fordítása árába mit ígértek a népek?

Avagy elfelejtették az annyszor hangoztatott város s a közügy érde-keit? . . . .

Avagy ez csak üres kortes jelszó volt?

Hol a program, hol az elv? Álljanak elő, mit adnak a polgárok-nak vizontszolgáltatásul politikai el-veik és meggyőződéseikért?

Vagy önök is úgy gondolkoznak, mint Kállay Albert főispán, csak ő maradjon békével, — csak Mukits Károly legyen a követ — mit töröd-nek a néppel, a közügygyel, a város érdekével.

Nem természetük.

A „Közvélemény“ megsokalta a főispán eljárását, s erélyes hangon til-takozik, hogy a főispán a közgyűlése-ken valamit a karjón s egyéni akara-tát érvényesítse.

Megmondjuk őszintén, hogy dr. Mukits Károlyban és pártjában csalódtunk.

Nem lehet hitünk oly pártban, amelynek programja nincs.

Hol a biztosíték, hogy a város érdekét a közügy s a polgárok érde-két szolgálja.

Az a párt, amely nyilvános mű-ködését azzal kezdette, hogy vezére, képviselőjelöltje dr. Mukits Károly a köteles hazafias tiszteletet megtagadta a minden magyar bálványától: Kossuth Lajostól; folytatta, hogy azért, mert a zsidók megígérték, hogy az új vá-lasztásnál dr. Mukits Károlyra fognak szavazni, a VI. és VIII. körű bizottsági tagokat különféle ügyes kortesfogás-sal rávették, hogy az alügyési válas-ztásnál Landauer szavazzanak Sza-bados ellen.

Hát dr. Mukits Károly szemé-lyes érdeke, hogy ő képviselő leg-yen; közügy, város érdeke — nincs.

Csak rövidlátók és kishitűek mon-hatják az ellenkezőt.

Most meg szinte személyes érdekből, hogy a főispán kegyét jobban biztosítsák, még arra is képesek voltak, hogy az alkotmány védbástyája: a törvényhatósági autonómia elleni merényletben a főispánnak segélyt nyújtsanak s hivatalos és félhivatalos lapjaikban a főispánnak díszhymnuszt zengedezzenek.

**Polgárok vigyázzatok** lelkismeretetekre és politikai meggyőződésetekre, nehogy álarcosok a személyes érdekek posványos örvényébe vezessenek.

Szóljon a régi jelszó: **Éljen a balpárt.**

## Kossuth Lajos levele.

Kossuthról megemlékezni minden magyar embernek az imáddal határos tisztelet. Még él, és már is legendaszerű történelmi alak. Sokat tudnak beszélni felőle, akik a szabadságharc idején körében tartózkodtak és sokat s nagyokat hazudnak is egyese, csak hogy multjukkal dicsekedhessenek.

Ismerünk egy képet, a hol Kossuth Lajos tédrelve bucsuzik a haza határán. Pár évtizeddel ezelőtt nyomtatott a kép, s a Szabadkán felosztott „Iparos Kaszinó” is megvásárolta. Ugyanaz időben közkézen forgott Kossuth Lajos bucsuszava is, egyik a másiktól írta le és tette el ereklyeként. Ebben a bucsuszóba Albion hatalmas ágyúira hivatkozik s vizsátéréséről van szó. Nagyon sokan ismerik ezt az imaszert, de néhol fenyegetően szerkesztett bucsuzót s valószínű, hogy Szabadkán is meg van az ma is többeknél régi iratok között másolatban. Nem csoda tehát, ha ezekből egy példány Topolyára is eljutott ott véletlenül a „Közép-Bácska” című lap szerkesztőjének kezébe került, a ki aztán kérdést intézett egyenesen Kossuth Lajoshoz a kérdés s bucsuzó valódisága miatt. Helyes vagy nem helyes volt-e az eljárás nem kutatjuk, közöljük azonban a „Budapesti Ujság” erre vonatkozó tudósítását:

„A Közép-Bácska című topolyai lap szerkesztője, Krámer Rózsa egy nemrég elhunyt topolyai gazda irományai közt egy beszéd feljegyzését találta meg, melyet 1849. kisasszonyhava 15-én Orsovánál állítólag Kossuth Lajos mondott el. Krámer e beszéd hitelessége ügyében intézett Kossuth Lajoshoz kérdést, mire nagy hazánkfia a következő levéllel válaszolt:

Turin 22. Via dei Mille. Nov. 1. 1887.

Uram! Szerkesztő Ur!

Vettem nov. 1-ki levelét, mely bizonyos bucsuzóztára vonatkozik, melyet állítólag én intéztem volna Hazánkhoz Orsován, 1849. augusztusban s mely így kezdődik: „Hazám! Magyarok hazája, Isten veled” aztán Isten veled mondat a „Magyarok fiatal királyának” is, s inti: ne feledd, hogy nincs fején a Korona, mert én „azt viszem” stb.

Helyesen ítélek Ön Uram! midőn ez állítólagos bucsuzózatot mind tartalmánál fogva, mind az „Iratam” I. kötetének első lapján olvasható jegyzék folytán is feltétlenül költöttnek tartja.

En megvallom, bámulatra méltó dolognak tartanám, ha akadt volna vagy akadna gondolkodó ember Magyarországon, a ki ama jegyzék olvasása nélkül is feltehető vagy tehetné rólam, hogy én oly tartalnu bucsuzóztára képes lehetek.

De Ön megkíván általam erősítettetni nézetemben. Hát a leghatározottabban kijelentem, hogy az egész bucsuzózi történet, valami beteges fantáziának szüleménye; minden részletében költött, merő hazugság; egy rossz mese.

Sem azt, sem semmi más bucsuzószót nem mondtam sem Orsován, sem sehol másutt azon boldogtalan emlékü időben, midőn a hontalanság keserves útjára léptem, úgy, a mint Iratam előszavának első sorában megírva van.

Sokszor és sokat volt és van alkalmam tapasztalni, hogy a leghaszontalanabb pletyka koholmányok mi könnyen találhatnak annyi hitelt, hogy még a történelemben is bejuttatnak, hát minthogy abban a koholt beszédben a Koronáról is van szó annak hozzá-tételével, hogy én azt „viszem”, engedje meg Ön nekem ez alkalmat annak kijelentésére felhasználnom, hogy én nemcsak nem „vittem” a Koronát, hanem annak elvételéről, mint Orsova táján elrejtéséről, még csak tudomásom sem volt. — A belügyminiszteriumra tartozott a dolog... s hitem, tudtom nélkül történt, a mi történt.

Egy másik beszéd is köröztetett az országban, melyet állítólag a kápolnai csatá-téren mondtam volna — az is költött beszéd, az is mese.

Van szerencsém Önt tiszteletteljesen üdvözölni.

Kossuth Lajos.

## Színészet.

(Színrekerült: 1887. nov. 12-én „A könyvtárnok”; nov. 13-án „A Falu roszsza”; nov. 14-én „Elevén Ördög”; nov. 15-én „Elkényeztetett Férj” és a „Pupos vagy a rendszeres férj”; nov. 16-án „Ne vigy a kísértet” és 17-én „A veres háju.”)

Az elmúlt színhét estét, mint a főnébbiekől látjuk, egyrészt ez évadban már előadott színűek töltik ki, a melyekre terünk kimért volta miatt nem terjeszkedhetünk ki; ezuttal csak arra figyelmeztetjük a művezetőséget, hogy lehetőleg törekedjék oda, miszerint egyes darabok rövid időközönként ne kerüljenek ismételen színré, másrészt pedig a rendezőséget arra kérjük, hogyha a színlapon megjelölt színmű bármilyen okból is az estén elmarad, ezt ne csak a pénztár ablakán, (a hova már este a közönség igen csekély járul) kifüggesztett pár sor írásban jelentse, hanem a színi deszkáról is, az előadás megkezdése előtt, a közönség tudomására hozza.

Az évadban először színrekerült „Faluroszsza” telt ház előtt adatott. Készségesen örülünk ennek, részben mivel a szövetkezettnek jó estéje volt, részben mivel igazolta épp a multszámunkban kifogásolt s anyagilag is kedvezőtlen oly darabok színré hozását, melyek még a vasárnap közönségre nézve is kevésbé vonzóak. A népszínmű meglehetősen sikerrel adatott, kár hogy Hatvaniné finom Rózsija a kellő elevenséget nélkülözte, mit éppen ő tölle, ki egyébként alakításában oly élénken s oly buzgalommal játszik, nem reméltünk. Mohácsai Sarolta sem volt az a Btki Teresi, a kibe Lajos — Berki — nagyon beleszerethetett volna. N. Bodroghy Lina Boriska szerepében kedves jelenség volt. Gonosz Pista (Szathmáry), Cserebogár Józsa (Berényi) jobb személyesítőkre nem akadhattak. Veres (Göndör Sándor) énekével, mint mindig, ugyezuttal is megérdemelt tapsokat aratott. Bihari Feledi Gáspárjáról szintén elismerőleg nyilatkozhatunk.

„A Pupos vagy a rendszeres férj” című vígjátékban a „Thalia” kiválóbb erői léptek színré s mindvégig igyekezettel és sikerrel oldották meg feladatukat — bár élénkebb menet csak fokozhatta volna az est sikerét. Az elért sikerben különben a főérdem Szathmáryé. E sokoldalú s jeles tehetségtű színész a czímszerepben oly kifogástalan, oly remek képet nyújtott, mely a fővárosi színi deszkákon is kiváló helyet foglalhat el.

A hét premiérje Kláráné Annyal Ilka „Ne vigy a kísértetbe” című népszínműve volt. Eltekintve egy pár történelmi alakjától s megfelelő népies nyelvezetétől, gyenge alkotásu munka, vastag drámai buzatokkal, erőltetett argumentumokkal s hosszú lére föleresztett párbeszédekkel. A népszínmű több jelenete lélektanilag kevésbé indokolt s az unalmaságig elnyújtott, s magát a végfejeményt a harmadik felvonásban is pár sorba lehetett volna összevonni. A népszínmű a főbb szereplők helyes alakításával nyert némi vonzerőt; kik közül első sorban Hatvaniné (Ilonka szerepében) és Márkus Etel (Eszter) érdemelnek említést. Bihari két felvonáson át kinlódó szerepét jobb sorsra méltó buzgalommal domborította ki; azt hisszük örült, hogy — vacsorálni mehetett! Szathmáry és Beczkóné (Medgyes Mihály s Agnes felesége) a töltük már megszokott hű vonásokkal eszeteltek. Veressnek (Virág Imre) érzéssel énekel szép dalait a közönség megismételtette. Kisebb szerepekükben Főris a csodadoktor és Bodroghiné (Vera szolgáló) egészséges humorjukkal megnevettették a színmű fájdalomsgától már-már elfanyarodott t. ez. közönséget.

A hetet befejezőleg a „Vereshaju” népszínmű adatott, a czímszerepben Polgárné Aitner Ilka asszonyval. A közönség a vendéget első megjelenésekor tartózkodólag fogadta, félve tán attól, nehogy tapsai hiába hangoznának fel; a későbbi jelenetekben pedig különösen Főrist, Bodroghinét, Verest, folytonos tapsviharral tüntette ki, de a vendég-énekesnőt ebben nem részesíté — és méltán! Mert ámbár P. Aitner Ilka játékában — eltekintve kirívó modorosságától — elég élénkség volt észlelhető, dalai azonban bármilyen csekély hatást sem voltak képesek előidézni, azok a kívánalmak színvonalán alul maradtak; hangja iskolázatlan és kiénekel mezo-soprán, mely néhol egészen érdessé vált s gyakran az énekhangból a beszédhangba csapott át. Esetleges szerződötetése hézagot nem pótolta. A népszínmű egyébiránt a főbb közreműködők helyes alakítása folytán sikerrel került színré.

Nem zárhatjuk be ismertetésünket anélkül, hogy mult számunkban felhozottakra

pár sorban még vissza ne térnénk. Mi azon sorokat a helyb. magyar színészet érdekében tettük közzé s azok közzétételében sem rokon- sem ellenszenv nem vezérelt, csupán — a nemzeti színészet ügye s azon aggodalom, a melylyel színészeink sorsa iránt viseltetünk. Felsőzólásunknak reális alapja volt, mert a színi esték gyéren látogatottak s az első s második bérlet közt jelentékennykülönbséget észleltünk; a többek közt tehát ez az ok volt főleg az, mi a nyilvánosság terére készített. Ezek ellenében készséggel konstatáljuk a művezetőség azon nyilatkozatát: hogy a színtügyi bizottság kebeléből kiküldötték a számadásokat átvizsgálván, azokat rendben találták és hogy színészeink járulékaí e hó közepéig kifizetve vannak. Ennek igazán örülünk! s csak azon óhajunknak adunk kifejezést vajha a művezetőség az elvégzett tevékenysége folytán a szellemi élvezet terén is hasonló eredményt tüntetne fel.

## Közegészségügy.\*

Szabadka sz. k. város közegészségügyi állapota az elmúlt október hóban igen kedvezőnek jelezhető. A hevenyfertőző kóralakok közül a hasi-hagymáz, vörheny, torokgyik esetei fordultak elő szórványosan. Az idült kórok közül nagyobb mérvű halálozás a tüdőgümőkör által okozottat. A gyermekvilágban a rángóros és hevenybelhurutban tetemes halálozás mutatkozott. Éve született e hóban 139 fiú és 153 leány, összesen 292; ezek közül törvénytelen született 6 fiú és 4 leány, összesen 10, (előző hóban született összesen 348) Elhalt a hó folyamán 73 fiú és 78 nő, összesen 151, (előző hóban elhalt összesen 166), vagyis e hóban 15 esetben kevesebb halálozás fordult elő. A születési esetek száma e hó folyamán 141 esetben multa felül a halalozásokat.

A bántalmak nemei szerint elhaltak, veleszületett gyengeségben 10, rángórosokban 29, gyermekaszályban 11, tüdőgümőkörben 35, hevenybelhurutban 24, hasi-hagymában 3, torokgyikban 9, agygutában 2, agykórban 16, Bright-féle vesekórban 2, agyhártyalobban 1, genylázban 3, szivhüledésben 2, agylágyulásban 1, ezek közül orvosi gyógykezelésben részesült 87. 0—1 évig elhalt 20 fiú és 30 nő, összesen 50, 1 évtől 5 évig elhalt 15 fiú és 19 nő, összesen 34, 5—20 évig 5 fiú, 4 nő, összesen 9, 20—30 évig 5 fiú, 5 nő, összesen 10, 30-tól 40 évig 3 fiú, 2 nő, összesen 5, 40—60 évig 11 fiú, 3 nő, összesen 14, 60—80 évig 11 fiú és 6 nő, összesen 17, 80 éven felül 2 fiú, 2 nő, összesen 4.

A 7 éven alól elhalt gyermekeknel az orvosi segély igénybevételét elmulasztotta 8 szülő, a mulasztók általán és a halottkém által a rendőrkapitányi hivatalnak bejelentettek büntetés végett.

Az I-ő kerület orvosa a hó folyamán, mint a „közponi vizsgálatot” teljesítő működött, naponta megjelent a kapitányi hivatalban, s az ott előforduló szakmunkákat, véleményezéseket és vizsgálatokat intézte el. Eszközöltetett általa 3 helyszíni szemle. Kiállított 12 orvosi láttelelet. Végez tetett általa 2 sebési műtét. A hó folyamán gyógykezeltetett általa 12 szegénysorsu beteg, a kik számára 8 orvosi vény rendeltetett. Rendeltemre a kerületben levő összes tanítézetek tanulói fejéknél megvizsgáltattak általa, a szemcsés köthártyalobot (trachoma) illetőleg. A kerületben levő népisiskolák tanulóí közül 13 találatott trachomában szenvedőnek, ezek külön padokba ültetettek és naponta a szemkorodai nyilvános rendezéshez utasítottak, a hol gyógykezelésüket a szemkór házi főorvos névjegyzék vezetése mellett eszközöli. A polgári leányiskolában trachomában szenvedőknek találatott általa Jakocsevits Katalin, Rozenbaum Anna és Berger Evelin, ezek színtén a szemkorodába utasítottak további gyógykezelés szempontjából.

A II. kerület orvosa, mint az orvosrendőri boncolatokat teljesítő működött. A kapitányi hivatal felszólítására, egy esetben hullavizsgálati jegyzőkönyvet állított ki, — orvosrendőri boncolat nem fordult elő. Gyógykezeltetett általa kerületében 10 szegénysorsu beteg.

Felhívásomra megvizsgáltattak általa a kerületben levő összes tanítézetek tanulói, a „trachomára” nézve, mely alkalmommal a IV. körü leányiskolában a következők találatottak szemcsés köthártyalobban szenvedőknek: Pokornits Czeizel, Probojsevics Katalin, Szabó Irén, Kuluncsics Katalin, Kopunovics Róza, Máncics Mária, Kovácsics Etel, Peity Katalin, Hegedűs Julia, Gyelms Etel, Gabrics Mária, Jaramazovits Johanna, Vukovics Verona, összesen 13. Ugyancsak a IV. körü fiiskolában Noorcsics Lukács, Va-

\*) Mult számunkból térszűke miatt kimaradt Szerk.

lesik Benedek, Szkenderovics Mihály, Matkovics Máté, Bocscics Ferencz, Vidákovics Alajos, Vidákovics Márian, Zvekanovics Agó, Koplovics Miklós, Tumbász Lajos, Percsics Kázmér, Milunovics Tamás, Percsics Máté, Milunovics Jakab, összesen 14 szemcsés köthártyalobos. A III. körü leányiskolában: Bosits Palkovics Mária, Kopunovics Margit, Gabrics Kiára, Bukvity Paula, Gabrics Alojzia, Ivandéki Teréz, Szlahostosi Klára, Milankovics Katalin, Sivity Sztono, Bénéis Katalin, összesen 10. A III. körü fiasztályban Petres tanító vezetése alatt: Zvekanovits Mihály, Dulity Gábor, Jurits Márkus, Kovacsics Mihály, összesen 4 trachomában szenvedő. A III. körü fiasztályban Hoffmann tanító vezetése alatt: Nimcsevits Mihály, Kőszegi János, Sztantics Simon, Gabrics Mihály, Bulovicsics Márkus, Gabrics István, Gabrics Balázs, összesen 7 trachomában szenvedő, így tehát a II. kerület orvosa által trachomában szenvedőnek találatott 48 tanuló, ezek a miniszteri rendelet értelmében külön padokba ültetettek és névjegyzék vezetése mellett a szemkorodai nyilvános rendezéshez utasítottak, a hol gyógykezelésük folyamatban van. A II. kerület orvosa által járványszerű kóralak kerületében nem észleltetett. Kiállított 2 orvosi láttelelet könnyű testi sértésről.

A III. kerület orvosa a hó folyamán piacvizsgálatokat teljesítette, a mely alkalmakkor a tej, kenyér- és huskészleteket megfelelőnek találta, ellenben 15 kosár romlott halat elkobzandónak véleményezett, bejelentvén a kapitányi hivatalnak az eseteket. Az V. és VI. körü iskolák gyermekeinek szeméit rendelt-mre megvizsgálta fejéknél, kik közül „trachomában” szenvedőnek 45 találatott, névszerint: az V. körü 2 fiú és 2 nőosztályban Fomulics János, Vujkovics Dániel, Dör János, Mamuzsics János, Mamuzsics Ferencz, Gvorkovics József, Bojánovics Antal, Mácskovits István, Vörös baranyi Mihály, Csillag Mihály. Bárányos József, Szatipits Klára, Birkás Erzsébet, Holts Teréz, Budincs Mária, Paudzsics Anna, Baranyi Anna, Szegedi Teréz, Maczankó Mária, Horváth Matild, Kis Mária, Rencsár Mária, Szegedi Boriska. Az V. körü Piukovits tanító vezetése alatt álló iskolában: Mityecki Zemanos, Mamuzsics Pál, Kuluncsics Márian, Vukovits Antal, Szegedi József, Rozsemberszky Pál, Tumbácsik Pál, Tumbász Káté, Tumbász Paulina, Tumbász Anasztázia, Csimesik Viktor, Benedek Katalin, Miklenovics Róza, ezek vaíamenyen névjegyzék vezetése mellett a szemkorodai rendezéshez utasítottak. A szemkór házi vezető orvosa által kiállított láttelelet 3 esetben. Szegények részére rendelvények összege 21. Az egészségügyi állapot kerületében igen kedvező volt, és feltűnően kevés beteg került gyógykezelés alá, minek oka abban keresendő, hogy a szegények gyógykezelése közöltségen meg lett nehezítve. Szegény beteg 15 gyógykezeltetett általa, kik hevenyhörkúrurub, torokló, váltóáz, csuz, gyomorhurub, belhurub, zuzoit seb, tüdőgümőkör által betegedtek, járványszerű bántalom kerületében nem volt észlelhető.

A IV. kerület orvosa a hó folyamán „a képnök vizsgálatát” eszközölte hetenként kétszer 36—39 között ingadozó létszám felett, kik közül bujakórban szenvedőnek találatott 4, kik azonnal gyógykezelés szempontjából a városi kórházba szállítottattak. A közegészségügyi állapot kerületében igen kedvezőnek jelezhető. A hevenyragályos bntalmak közül a vörheny (scarlatina) esetei mutatkoztak elszórtan. Gyakoribb betegedések okozottak a hevenybelhurub által, itt-ott elszórtan vérhas, Dysenteria is fordul elő. A hó folyamán 32 szegénysorsu beteg részesült általa rendszeres orvosi gyógykezelésben, kiknek 43 vény a város költség re lett kiszolgálva. A kerületben levő összes tanítézetek, népis kolák tanulóinak szeméi megvizsgáltattak fejéknél a trachomára nézve, kik közül 27 találatott szemcsés köthártyalobban szenvedőnek, névszerint: Faragó Antal, Bezzeg Kálmán, Dekány István, Matkovics István, Rványi Mátás, Francsics Lajos, Ifkovics Anna, Juhász Viktor, Kovács Katalin, Koza Etel, Jezsenedi Boris, Vida Mária, Sihets Janos, Szegedin-csev Cvetko, Ferbics Mladen, Koszics János, Lepedát Zsófia, Vosics Olga jelen esetben is a fennnevezett eljárás foganatosítottatott a gyógykezelésre nézve.

A városi kórházban szeptember hó végén ápolás alatt maradt 11 fiú és 14 nő, összesen 25 fekvő beteg, október hó folyamán felvétellett 19 fiú és 18 nő összesen 37 fekvő beteg, november elején ápolás alatt maradt 10 fiú és 13 nő, összesen 23 beteg. A bántalmak nemei szerint a férfi osztályon ápolatott 4 bujakóros, 3 zuzódás, 2 izületi,

2 tüdőgütnökör, 1 hashártyalob, 1 hagymáz, 1 gyomorhurut, 1 sipoly, 1 székszorulás, 1 tüdőlob, 1 agysorvadás, 1 mellhártyalobbal. A nő osztályon ápolatott 5 bujakkor, 4 szülónő, 1 Brightkór, 1 hörhurut, 1 csonttörés, 1 gyomorhurut, 1 rák, 1 rheuma, 1 tüdő-légdagban szenvedő. Elhalt a fosztályon, egy 3 napos éretlen gyenge fejlődésű újszülött, 1 tüdővész, 1 Brightkór, 1 hashártyalobban szenvedő, összesen 4, a nő osztályon elhalt 1 tüdőgütnökörben.

Nevezetesebb műtétek eszközöltettek a hó folyamán 2 esetben husdag kiirtása a szájrüregből, egy kórpadag (atherum cysta) kiirtása a szemöldív feletti tájról, szülési fogómtűt, 2 esetben fészkes alkalmazása csonttörés végett, egy Molduscum kiirtása a hügycsőből, 12 esetben tályognyitás. — Járólagosan a kórházi nyilvános rendelésnél 160 beteg jelentkezett, mint a vezetett jegyzőkönyvekből kitünik.

A városi szemkorodában október hó folyamán felvételt 19 szembeteg, (10 férfi és 9 nő), elbocsátatott 16 (9 fi és 7 nő), 12 gyógyult és 4 javult. A kórházi kezelésre felvett betegek közül 13 trachomában, 1 szivárványhártyalobban, 4 súlyos görvélyes szembajban és egy hevenykórhártyakárban szenvedett. — A hó végével ápolás alatt maradt 21 beteg (12 fi és 9 nő.) A járó (ambulans) betegek ez évi jegyzőkönyvi száma 1082. október hóban járóbeteg kezelésre jelentkezett 108 új szembeteg, ezek közül 66 szenvedett trachomában. Hevenytrachomara gályozás kimutatható volt 12 esetben. A trachomás iskolás gyermekek közül 90 jelentkezett. A jelentkezők jegyzékbe vétettek és a meg nem jelenők naponként megjegyzettek. Az iskolás gyermekekkel együtt a napotai szemkorodai nyilvános rendelésnél 180—190 beteg jelent meg.

A városi gyámházban szeptember hó végén ápolás alatt állott 89 egyén, október hóban felvételt 11 egyén, meghalt 2 egyén, kiment 3 egyén, létszám a hó végével 95 egyén; a gyámházban ápoltak egészségi viszonya kedvező, állandó ápolás alá egyet sem kellett a városi kórházba szállítani és csak 9 egyént gyógykezeltetett. Az ételmezés rendszerben folyt, a szállított ételek, hus kenyér, lisztcmek jó minőségűeknek találtak úgy általam, mint a rendelő orvos által megjett ellenőrzések alkalmával.

A hó folyamán az összes kórházak kíméseltettek, felszálltak a fertőtlenítés eszközése mellett, t. i. a méz közé bőségesen tisztá karbósav elgyittetett — a rend és tisztaság példányserű. A kórházakban az étkezés gyakorta általam ellenőrzött, az étkek és italok a vizsgálatok alkalmával élvezhetőnek bizonyultak. Az általános fertőtlenítés általam beavatott, tekintetbe véve a hideg idő járatot, — az összes tanintézetekben általam alkalmazott Naphtocarból száraz légfertőtlenítő kitűnőnek bizonyult.

Az állategészségügy kedvezőnek jelezhető, az egész hó folyamán egy takonykórós ló, az előirt óvintézkedések megtételével leburkoltak.

Szabadkán, 1887. év november 7-én.

Dr. Antunovics József s. k. tisztú főorvos.

## HIREK.

**Egyházi zene.** E hó 19-én Erzsébet királyasszonyunk névünnepe alkalmával a szt. Theresia egyházban ünnepélyes istentisztelet tartott a katonai- és a városi hatóság nagyszámú képviselői részvételével. Az egyházi ének- és zenekar Obersteiner Eudur miséjét adta elő ismert praecisításával. Gradualára Ilankovits A. és Martinovits Sch. Ida a. Offertoriumra Komor J. a kellemes hangú baritonista énekelt Krall és Weiss Laureuz műveiből. A mise végéül „Isten áld meg a magyart“ 3 verszaka énekelte. Üdvözlők érte Gaal Ferenc karnagyunkat!

**A „Szabadság“** 45. számában azt olvastam, hogy a Schulhoff-féle iskolában a papirossal beragasztott ablakok becsinálása iránt főispáni intézkedés történt; de meggyőződtem, hogy ma is minden azon állapotban van, mint a főispán látogatásakor volt.

**Eljegyzés.** Izsaceskul Leó magy. államvasúti hivatalnok tegnap váltott jegyet Csernyus Klementin kisasszonnyal, Csernyus bir. végrehajtó kedves leányával.

**Hymen.** Bihari Béla a helyb. szintársulat kiváló tagja a jövő héten vezetni oltárhoz Nagy Vilma kisasszonyt, szintén a helyb. szintársulat egyik szép és kedves tagját; a mely alkalommal a nevezettek házassági jutalmjátékul színekerül: „Egy szegény ifjú története.“ Ajánljuk a jutalmazókat színházlátogató közönségünk figyelmébe.

**Esküvők.** A belteri főtemplomban f. hó 14-én diszes esküvő ment végbe; e na-

pon esküvött örök hűséget a városláza tisztikarának mintaképe, Mucsi György főszámvévó a bájos Völgyi Jolán kisasszonynak. Ugyan e napon délután vezette oltárhoz Dulics Antal gazdálkodó Temunovits Antal közbecsülésben álló szt. Rákusi templomatyának szép leányát Cziczelt. Tartós boldogságot az új pároknak.

**Törlei József** földinket, kinek Budapest mellett — országos hírv. pezsgő-gyára van, mely csapás érte; a mult napokban 2½ éves kedves leánykáját ragadta ki szerető kebléről a kíméletlen halál.

**Halálozás.** L'itay Luura jeles tehetségű színész, kinek színpadunkról közönségünk több év óta előnyösen ismert, e hó 19-én elhunyt. Áldás poraira!

**Gyászhir.** Dr. Bruck Pál jeles képzettségű fiatal orvos, ki rövid szabadkai gyakorlata alatt általános elismerést és tiszteletet vívott ki, hosszabb betegeskedés után f. hó 13-án Zomborban családja körében jobblétre szenderült. Társadalmunk, kartársai és a szenvedő emberiség egyaránt súlyos veszteséget szenvedtek korai halála által, mely egyhamar nem zón lesz pótolható. — Temetése közrészvét mellett mult hétfőn ment végbe, mely alkalommal Szabadkáról is többen Zomborba utaztak s koszorukat helyezték a ravatalra.

**Végzetes halál.** Tóth Mihály keletiből lakost és k's gazdát szerencsétlen csilgázata vitte a halasi vásárra fuvarozni. Amint hétfőn egy öregasszony — s jól megrakott teherrel a vásárról hazafelé jött s az út sötétében a deszkási cöszház melletti országos útról lovat kantárszaron vezetve, a járáson keresztült akart csapni tanyája felé, egy dombos részen a kocsi felbillent. A szerencsétlen ember megijedvén a feldülés veszedelmétől, háttal neki feküdt a kocsinak, hogy feltartsa, de ez nem sikerült. A kocsi ráfordult és ő s szesz ez utána. Az öregasszony a lovak közé esett, de ujdtségen kívül csak az a baja történt, hogy a zivataros sötét éjben egy halottat virrasztott reggelig, mert közelébe segítség nem volt, ő maga pedig misem tehetett. Tóth Mihály másnap holnap mentett ki a kocsi alól. A szerencsétlen embert övegye és sok árva siratja.

**A bács-bodrogh-megyei** agaraszegylet a mult vasárnap é: hétfőn tartotta meg az évi szokásos versejét. Az időjárás rendkívül kedvező volt e két napon át; a vidékről is számos vendég érkezett meg s igen szép társaság gyűlt össze. Az első díjat Gábrly Lázló helyb. földbirtokos agara, a másodikat Halász Zsig agara nyerte el. A kétnapos versenyt a „Bárány“ vendéglőben kedélyes multság zárta be.

**A Mukits-párt** felirattal a B. Ellenőr vezércsapat hoz legutóbbi számában s eldicsérvé benne Mukits Károlyt, talán érdemein fölül is, így szól: „a tulajdonképeni ellenzéki elemek, melyek pártjához nem tartoztak — ellentétül váltak ki a fölvetett kérdések alkalmával.“ Jó lenne ügyelni jobban az eleuzekre. Hát azt hiszi Mukits Károly, hogy a képviselő-választáskor az ő kedvéért a ma is ellenzéki magyarság csakugyan kormányparti lett? — Csalód K, vigyázzon, hogy ne idézze fel a kísértetet. A törvényhatóság-nál ellenzék van, de Mukits-párt nincs, ilyet nem ismerünk.

**Rómába** a pápa jubileumára Szabadkáról Mamuzsics Mátyás prépost, Farkas Zsigmond ügyvéd, Vermes Lajos drd., Joó Nándor birtokos, Joó Károly gyógyszerész, Gál Ferenc karnagyunk utaztak el.

**Rend.** A raktár-utcában levő Sztipics-féle ház előtt a kövezet két oldalára kihányt földdobok még mindig ott diszelenkednek. A közlekedés ez utcán a leg-élénkebb, naponta 100 meg 100 kocsi halad a vasúti magtárhoz, de a földtorlaszoktól fenakadás nélkül — alig döcözhetnek tovább. A keddi esőzéstől a víz majd egy lábra emelkedett, és a gyalog közlekedést teljesen lehetetlenülte. — Hiába, rövidnek itt is muszáj lenni. — mondja András bácsi.

**Az élelmes strimpfi.** Franzli, a strimpfi gyártás nagymestere politikával is szeret foglalkozni, de politikai elve épp olyan tarka, mint strimpfijei, emellett Franzli fukarság hírében áll, ezt a ráfogást azonban legjobban östellli. Az emberekkel elhitetni szeretné, hogy nem fukar, de meg ideje volna aspirálui az obtyinárságra, rászánta tehát magát, és disznótörő csapatot, arra aztán meghívta a disznótörök ékes szónokát, a rektor, néhány öblös torku kortest, — a terjedelmes családból az anyóst meg az édes sógort. A hűségesen megérkezett vendégek bámulatba is estek Franzli bőkezű vendégszeretete felett, de azt nem is soká élvezhették, mert a furfangos gazda csakhamar összehozta a sógorral és a társaságot szétriasztotta. (Bek.)

**Utozai hűsködés.** Alig mulik nap, hogy utca i, vagy piaci botrány szentauiné volnánk. A hétfői hetivásárkor a törvényszék épülete előtt, a maga nemében pártatlan és zajos heccz folyt le. Egy asszony kialkudott egy kocsi káposztát, lefoglázta s felült már a kocsiira, hogy: „hajtás! oda

érkezik egy furfangos ember, 10 krral többet ígér, és valóságos erőszakkal lehuzza az előbbi jogos vevőt a kocsirol, oda dobja neki a foglalót és háborítlanul továbbítja a kocsi káposztát. Természetesen az éktelen láрма és duhajkodásnak sok tanuía akadt, de mihaszna? — valamely leubjaa pélpázott. Szerdán délután pedig két iparos piszkolta egymást a járó kelök nem kis megbotrakozására. „Nem akasztófára, de saját házad előtti fára kellene felszíngelni!“ — vágta oda egy sütész a butorgyárosnak. De azért ründnek muszáj lenni.

**Hetivásárjaink,** a tél beállván, mindinkább élénkülnek. A pénteki hetivásár is beillett volna egy kis országos vásárnak. Baromfi, zöldség, gyümölcs, széna, szalma; szóval minden- és sokféle iparcikk került a piacra, csak rendet hiába kerestünk. A piac környékén a gyalogközlekedés targonczák és egyéb eszközökkel teljesen eltorlasztva volt ugy. hogy a közönségnek akarva, nem akarva, próbára kellett tenni tyukszeméit, ha vajjon a göröncsök övszerű nem használhatók-e? Ha már ründnek muszáj lenni, többet kérünk belőle.

**Kié a malacz?** E fölött a kérdés fölött volt hivata dőnteni kapitányságunk. De bizony nem döntött, tovább adta az ügyet a kir. ügyészséghez, had okoskodjék az, ha tud. A tényállás ez: Nyul István tompai lakos ez év tavaszán vett három darab malaczot. A malaczok 3 napi gondolkodási idő után megszöktek, s valaki pártfogásába is vette őket. Ki, hol, mikor és miként, azt káros nem tudja, de hasztalan volt minden kutatás, az az egy bizonyos lett, hogy a malaczok elvesztek. E hó elején arról értesült a káros, hogy malaczai meg is nőttek, meg is hiztak, s a szomszédosor ének egy másik gazdánál. Es ugy volt. Megismerte mind a hármát, ámbár a lefolyt hónapok alatt nagyon megváltoztak. A kis malaczokból hizott disznók lettek. Az esetet jelentette a kapitányságnál. A malaczok hivatalos zár alá vétettek. A mult napokban a tárgyalásnál aztán 3 tanu esküajánlás mellett bizonyította, hogy a 3 hizott disznó csakugyan Nyul István 3 malaczából fejlődött, míg másik 3 tanu ugyancsak esküt ajánlt arra, hogy a 3 hizott disznót már akkor is ismerték mai birtokosuknál, a mikor Nyul malaczai még meg sem születtek. A kapitányság erre nem tehetett mást, mint a malaczokat kiadta a tényleges birtokosnak. A kérdés azonban még mindig áll: „kié hát a malacz?“

**Szegény Nyul István** ugyan megjárta malaczaival. A 3 db malacz iránti per után elindult kocsiával hazafelé Tompara. Az est még a városban elérte s nagyon sötét levén, utközben letért a rendes útról, kocsija felfordult, s egyik lába eltört. Ez ugyan drága multság lett az ugy is károsodott szegény családapára.

## Csarnok.

### Kalandos házasság.

A természetben semmi sem örök, semmi sem állandó, ezen a világon folytonos változásnak van alávetve minden, csak a fiatal szivekben a szerelem, ez megmarad örök időre változatlan. Műveltségre, társadalmi állásra lehet és van is nagyon sok különbség ember és ember között: hanem a mi a szívet illeti, ott már teljes az egyenlőség: szerelem kell neki, akárhány a keblében nyugtalan-kodjék is. Kalandozhat az ész a csillagok felé, kutathatja a bölcs az örökké valóságot, haladhat a világ gőz vagy villám erővel a végtelékig, mindez tudást adhat az agynak; de az ifju szívnek a boldogságot nem szerzi meg. Ez máshol és mindig ugyanazon egy helyen a szívből terem. Im: egy eset. Vukovics Márk nagyfényi birtokosnak volt két csinos leánya. Marczel és Rózi. — Marczelre reá vetette szemét a daliás természetű H. Géza, meg is szerették egymást, de boldogságuknak utjában állt az a hideg cenzúra, mely már oly sok epedő szívet tett tönkre. Géza csak most hívták be sorozásra — nősülhetésre nincs törvényes ok, be kell várnia tehát a három évet. Akkor, akkor majd egyetlen csókban mindent megmondanak egymásnak.

P. egy bajmoki nagy gazda egyetlen fia már rég szerelmet táplált a 16 éves szegény Rózi iránt. Annak a szerelemnek hatalma alól még a suba sem talál menedéket. B: is állítottott annak rendje és módja szerint Vukovicsékhoz és megkérte a szép Rózi kezét, a szülők azonban alaposan informáltak a kérést, hogy olyan nincs, maga a természet törvénye is azt rendeli, hogy az öregebb az első.

A boldogtalan ifju megértette a dolgot és eljegyezte magának Marczelt, legalább rokonságba jön szerelmes szíve tárgyával.

A lakodalom f. hó 16-ára tűzött ki. Minél inkább közeledett az esküvő napja, annál telibb volt érzellemmel a bánatos menyasszony szíve. Annak a nyiló rózsának el is suttogta gondolatát. Sajgotta a két ifju szíve, de hát a költő is azt mondja:

„A szerelem sötét verem, beleestem benne vagyok, a szerelem rabja vagyok — Leszek én a t. rabod Gézám, és a szerelmes gerle két nappal az esküvő előtt a szülői fészekből elfölpült, mert az a hamis kis portéka, az a szív, ha egyszer lángra lobban, még az éssen is felülkerekedik.

Szegény anya pedig keserves könynyekre fakadt, hogy is ne, azt a nagy szegényt még tul élni sem akarná, mit mondának majd a meghívott rokonok, meg a vendégek.

Lakodalom menyasszony nélkül!

De hát mondja a közmondás, a házasságok az égben kötöttek. Annak a boldogtalan vőlegénynek meg az egész szívvilága Rózi, hát hamár az Isten is ugy akarta, legyen az övé.

Es ugy lett.

Szerdán a most már boldog vőlegény a belteri főtemplomban örök hűséget esküvött a szép Rózinak és még aznap a tüzes szikrákat dobáló vasparipán vitte egyetlen világát haza — Bajmokra.

A násznép nem sokat tördött a cserével, a szülők pedig megnyugodtak, hiszen a ház becsülete meg volt mentve. M.

## Törvényszéki csarnok

A szabadkai kir. törvényszék bünyenyítő osztályánál a jövő hétre következő

### végtárgyalások

tűzettek ki:

November 21.

6249. Mátyás Mihály (hatóság elleni erőszak.)

6251. Szabó András s t. (lopás büntette.)

6293. Lederer Vilmos s t. (csalárd bukás)

6295. Máncis Látinka (lopás büntette.)

November 23.

6252. Pitlingmayer Magdolna s t. (csalás.)

6250. Polgár Józsefné (emberölés vétsége.)

7612. Novák József s t. (súlyos testi sértés.)

8279. Keczenovits Pál (súlyos testi sértés.)

November 25.

6448. Bugyi István s t. (lopás büntette.)

6234. Guttman Samu (csalás.)

6320. Mayer Pál s t. (lopás.)

8609. Egri János (lopás.)

## A közönség köréből.\*

(A városi mérnöki hivatal.)

Gáli Adolf városi építész-mérnöki segéd a „Szabadság“ legutóbbi számában közöltett védekezésében, — melylyel a mérnöki hivatal szennyesét tisztázni vélte — a többi közt azt mondja: „Ha valakinek kedve volna hivatalukba ellátogatni, bármelyikük örömet fogná minden a működésükre vonatkozó adatot rendelkezésükre bocsájtani, csak hogy autopsia útján meggyőződést szerezhessen arról, hogy a mérnöki hivatal kötelességét teljesíti és feladata magaslatán áll.“

Régi dolog az már, hogy a mostani hatóság vezetői nagyon keveset törődnek a város érdekeivel. Az a közöny, melyet a város fejlődésével szemben tanusítanak, — pártatlan. Ellenben mindenben az émelvényiség kerkedni szeretnek, nem csoda tehát, ha ez a betegség Gálira is elragadt. Kérdjük azonban, menthet-e az a hivatalos hanyagság, mivel éppen a mérnöki hivatal van legerősebben vádolva? Ezt elutolni nem lehet, ez száraz tény. Mójában áll bárkinek a mérnöki hivatal látogatása helyett a f. 1887. évi 1132, 3411. és 7132. sz. tanácsi végzésekre betekinteteni, abból aztán meggyőződhetik, hogy a mérnöki hivatal még 1885-ben minden utalvány nélkül elhordottott 84100 drb téglát és 50140 liter ottot metset, és e mulasztást csak legközelebb 34 rendű megrendeléssel pótlólag iparkodtak helyreütni.

De meggyőződés meríthető a hivatkozott végzésekből arról is, hogy a mérnöki hivatal tanácsilag lett utasítva, miszerint szintén a korábbi időkben utalvány nélkül elhordott fenyő, járda-, padló- és széledszkák elhasználásáról szabályszerű kimutatást adjon be.

Hát mit szóljunk az utak, hidak, fecskendők s ezek szerelvényeinek mikénti jókarbantartási felügyeletéről. A nyilt csatornák, az utcavonalak, a magánépítkezések körüli visszaélésekről, stb. Mindenben csak iudokolt panaszt hallunk. És Gáli mérnök nem pirul dicsekédni, hogy a mérnöki hivatal kötelességét teljesíti és feladata magaslatán áll (!) . . . Soha igazság ily vakmerően profanizálva nem volt. A közönség jól ismeri őket.

A népet bolondítani nem lehet.

Többen.

\* E rovat alattiak díjmentesen közöltetnek. (Szerk.)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

SZALAY LÁSZLÓ A.

## Eladó ház.

Szabadkán, I-ső kör. Ács-utca 331. sz. a. Ekkert Ferencz rézműves mellett egy csinos és minden kényelemmel ellátott két épületből álló lakások, utcai és udvari, az utcai lakház áll 6 szoba, 2 konyha, hozzátartozó éléskamra, pincze s több szükséges épületről, az udvari lakás pedig áll 3 szoba, 1 konyha és hozzátartozó helyiségekből, kedvező feltételek mellett eladó.

**Winkler Dénes,**

3-1 háztulajdonos.

789/1886. szám.

1-1

## Árverési hirdetés.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a szabadkai kir. járásbíróság 12382. számú végzése által Vincze Ádám és M. L. Elsinger s fia javára Jenei Mihály s neje ellen 4000 frt tőke, ennek 1886. év január hó 30. napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 146 frt perköltés követelés erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás alkalmával bírőleg le és felülfoglalt és 3098 frtra becsült kész butor árak, élelmi szerek és házi eszközökből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 12382/1886 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis a városház előtt leendő eszközökre 1887-ik év november hó 21-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitéztek és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatul fognak.

Az elárerezendő ingóságok vételára a 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Szabadkán, 1887. évi november hó 18. napján.

Csernyus Zsigmond,  
kir. bír. végrehajtó.

## ELVESZETT és ELGYENGÜLT férfierőt

Tehetlenség!

**Biztos segély!** A cs. kir. szabadalmazott nemiszervi zubbanyal Lárki is meggyógyíthatja (külsőleg használva) már 25 óra alatt, meg ott is, a hol már semmi sem használ, még az évek óta tartó tehetségtelenséget is. Kellém s észrevétlen gyógy mód, ököletes kigyógyulás káros izgatás nélkül. A legelőbbkelő professorok és orvosi szaklapok, a legneveltebb orvosi ajánlatok s a gyökeresen kigyógyított köszönetíratai — minden érdek nélkül ajánlják a szenvedőknek a carbon-zuhany azonnali megrendelését, mely állandó sikert biztosít. Teljesen felszerelve és orvosi megbírállás használati utasítással 5 frt 80 kr. Titok tartás melletti megküldés és a csomagolásánál a tartalmát és eredetét nem áruljuk el. Rendelési intézet titkos betegségek számára dr. ALTMANN KAROLY Bécs, VII., Máriahilferstrasse 80.

**A LEGJOBB SZIVÁRKA-PAPÍR**  
A VALÓDI

# LE HOUBLON

Francia gyártmány.  
CAWLEY és HENRY-től Páris.

Utánzásoktól mindenki óvatik.

Ezen papír  
Dr. J. J. Pótl, Dr. E. Ludwig, Dr. E. Lipmann  
urak a bécsi orvosi vezénytel tanárai által legjobban ajánlatik kitűnő minőségű, hat rozott tisztaságú és minden az egészségnek ártalmas anyagoktól mentes minőségű miatt

500 AFDLLES  
C. C. HENRY  
Cawley & Henry  
FAC-SIMILE DE LA TRIQUETTE 17, Rue Béranger, a PARIS

Vakító fehérségű fogakat lehet kapni a világhírű

Dr. POPP-féle

## zamatos fogpaszta

rövid használatú állat.

A fogak (természetes műfogak) jó karban tartatnak és a fogfájalmak akadályoztatnak

Ára 35 kr.

A legerősebb fodormenta olajjal készült

## Anatherin fog- és száj-viz

Dr. POPP J. G. cs. kir. udvari fogorvostól Bécsben I. Bagnnergasse 2

Kitűnő gyógyszer mindennemű fogfájás, ugyszint a szájüreg és a foghús minden betegsége ellen. A gyermekeknek a fogzást könnyíti és nélkülözhetetlen ásványvizek használatánál. Bevált gargarizáló víz idült torokbajoknál és torokgyík ellen. Magas orvosi tekintélyek bizonyítványai ártalmatlanságát és ajánlatosságát elismerték és azt sok jóhírű orvos által rendeltetik.

Egy nagy palack 1 frt 40 kr. egy középnyagságu 1 frt. egy kis palack 50 kr. — *Eredmény biztosított a használati utasítás pontos figyelembe vétele mellett.*

Dr. POPP-féle Anatherin-fogpaszta a legtekélyesebb és legfinomabb minden fogtisztító szer közül. Ára üveglobozonkint 1 frt 22 kr.

D. POPP-féle fogtömő (fogpomb) melylyel lyukas fogakat sajátkezűleg be lehet tömni.

Dr. POPP-féle gyökérszappan kútegek, szeplő (nyugvezett mitress er, libircsek, haj- és szakalkorpa, kosz és bőrbetegségek és egyáltalán tisztaság ellen. Ára 30 kr.

A hamisított Anatherin-szájviz a vegyelemzés kimutatása szerint az egészségre nézve ártalmas keverékekből van készítve, miért is annak vételétől óvakodjunk.

A t. cz. közönség felkeretik határozottan Popp cs. k. udvari fogorvos-féle készítményeket kérni és csak azokat átvenni, melyek védjeggyel el vannak látva.

Kapható: Szabadkán: Millassin J. gyógyszer. Deesy D. gyógyszer. Joó K. gyógyszer. uraknál. Winkler S. illatszerez uraknál. M. kő S. rövidárakereskedő uraknál. Almás Martinovics M. gyógyszer. Madaras Jung K. gyógyszer. Bajnok Körmev gyógyszer. Felső Jankovacz Madányi gyógyszer. Bajja. Sarkány L. gyógyszer. Nagy L. gyógyszer. Halas. Takács J. gyógyszer. Zenta. Kupkay G. gyógyszer. Topolya. Rudányi R. gyógyszer. Stanitts. Fésüs gyógyszer. Kun hegyes. Kiss J. gyógyszer. Kula. Heimez gyógyszer. uraknál.

Minden palack és ónkupak Brázay Kálmán cégfeliratával van öntve.

**Brázay Kálmán**  
sósorszesze  
gyors enyhítést  
eszközöl:

csusz, szagatás, fagyás  
fog- és fejfájalmak,  
szemgyengeség bennlá-  
sok stb. ellen. Fogtisztító  
szerül is ajánlató,  
a mennyben a fogak  
fényét elősegíti, a fog-  
húst erősíti és a száj  
tisztá, szagatlan ízt nyer  
a szesz elpárolgása után  
vala mint ajánlatos e szer  
fejmosásra is, a hajideg  
erősítésére és kitűnő  
hatással van a kenő-  
gyuró gyógmódnál  
(massage.)

BUDAPESTEN  
Múzeum körút 23 szám.

Védjegy 319. és 320. szám.

Mindenki a saját érde-  
kében fog cselekedni,  
ha az utánzatoktól óva-  
kodik.  
Ára egy nagy üveg-  
gel 80 kr., egy kisebb  
üveggel 40 kr.  
Használati utasítás  
mellékeltek. Kapható:  
Budapest: Brázay  
Kálmán múzeum kör-  
út, saját ház és Szab-  
adkán: Gálly Gy. Stoi-  
kovits D. Farkas J. Joó  
R. R. Jeter K. Mészáros  
Krigovszky. Auber mann  
M. Joó G. Winkler V.  
Illgen A. Singer A.  
Winkler S. Frank S.  
Liuzer A. és Sugár M.  
uraknál.

Minden palackon a fenti védjegy látható.

## Swadlo Ferencz Budapest.

Gyára:  
VII. kerület alsó-erdősor 3. szám.

Ájánlja szabadalmazott, szájalan,  
önmagukat felhuzó

### záredőnyeit

hullamzott aczélmezéből; továbbá szabadalmazott Blazick és Brocka-féle

## ÖLTŐ ÉS SZELLŐZTETÉSI

# KALYHÁT,

9-26 valamint

## KÖZPONTI FÜTÉS BERENDEZÉSEIT,

saját szabadalma szerint, egy vagy több helyiség számira; mely utóbbiak különösen új építményeknél, iskolákban, kórházaknál, stb. szellőztetéssel vagy szel-  
lőztetés nélkül, igen czélszerűen alkalmazhatók.

Ájánlja továbbá valamennyi az  
építési szakmába tartozó munkáit u.  
m. épületi-, mű- és szerkezeti lakatos  
munkáit.

tégla és vakolat felhuzó gé-  
pei kovácsolt vasból  
Mintakártyák és költségve-  
tések ingyen és bérmentve.

Az 1886-ik évi elszáll. 2.000,000 palack.

Legjobb asztali- és üdítő-ital.

Hazánk legkedveltebb

# savanyuvize

A MOHAI

# ÁGNES

FORRAS.

ő fensége

József főherceg és ő fensége Milán szerb király

asztalán rendes italul szolgál.

Konstantinápolyban, Alexandriában, legközelebb Fiumében is ép  
ugymint hazánkban általánosan a kolera megbetegedés ellen praeservatív  
gyógyszernek bizonyult.

Friss töltesben az ország minden gyógyszerárában,  
fűszerkereskedésben és vendéglőjében kapható.

Országos főraktár

# ÉDESKUTY L.

m. kir. és szerb kir. udvari ásványviz-szállítónál  
BUDAPESTEN, Erzsébet-tér 7. sz.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Szabadkán kapható: AUGUSTINUS VIKTOR, FARKAS JÓZSEF, STOJKO-  
vits Döme urknál.

Kitűnő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.